

ראובן פאהן

מאת מ. אונגרפלד

יש מונוגרפיות על ספרים שונים מן מבן-כנחם ועד פרץ במולנדיסקין. כאן מחואר הרקע החברתי והספרותי, המתוכן יצא ופעלן האנשים האלה, וכן ניתן כאן מה"קרו בכורי העתים ועורכיהם", שהיא מונוגרפיה מצויינת על כתב עת זה ועל עורכיו ועוזריו, נדמה לנו, שעיקר כוחו של פאהן הוא בכתיבת מונוגרפיות כאלה, ורק כאן בא לידי גילוי כשרונו הספרותי, וחבל מאד, שאף אחת מן המונוגרפיות האלה לא נכללה ב"מבחרה של גורית גוברין, אחרי המלחמה חזר פאהן לסטאניסלב, כאן נבחר למזכיר, המועצה הלאומית ליהודי מזרח גליציה", ועל מוסד זה כתב את ספרו באידית: "תולדות האובטונומיה היהודית הלאומית ברפובליקה האוקראינית המערבית".

בשנת תרפ"ט הופיע במהדורה מתוקנת ומורחבת ספרו על הקראים ובחלק המדעי נכללו כל מחקריו בנושא זה: "לצמיחתה של כת הקראים", "עדת הקראים ב"א"י", "לקורות הקראים בגליציה", "שדה הקברות לקראי האליץ", "משכילי ישראל והכמי המקרא", לחלק הספרותי נכנסו הסיפורים "מחיי הקראים" ו"אגדות הקראים", המתארים את ההווי הקראי בכרך "פרקי ההשכלה" (תרצ"ז) נכללו יש המונוגרפיות על ספרים ואישים ממונדלסון ועד סמולנסקין, המונוגרפיות נפתחות במבוא כללי ואת המונוגרפיה על רומאנילי למשל, פותחים שני מבואות: סקירה על יהדות איטליה וחכמיה וסקירה על ספרות המסעות בשלוש תקופותיה.

גורית גוברין בהרה וכינסה בספר רק חלק מיצירותיו הבלתי ריטטיות של פאהן, פרקים מהוך "מחיי הקראים" ו"אגדות הקראים" וכמה מסיפוריו על כורים יהודים במסרות בגליציה (במעמקי האד"מ"ה), "בהרי הקרפט" ו"יוסלי סג" ל"ישראל", כן מובאים כאן כמה פרקים זכרונות ודשימות על י. ה. ברנר, שלמה רובין, יצחק פרנהוף, שרה שפירא, מתברת השיר, אל טל ואל מטר", המחדירה הקדימה לספר מבוא מאיר עינים, שהוא מונוגרפיה מביצה על פאהן ויצירתו, ובסוף הספר הוסיפה ביבליוגרפיה של כל פרסומי פאהן, ה' מונה 188 ערכים ורשימת שלושים מאמרים והערכות על הסופר.

עם פרסום מבחר כתביו של ראובן פאהן (מבטיירת דמות של סופר פורה, שניסה את עטו בכ" מה סוגי יצירה, הוא הרזו שירים וסיפורים סיפורים ופידסם מסות ב"קורת ספרותיות וכתב כמה פריקים לתולדות יהודי גליציה, מאל"פיה הן המונוגרפיות התולדותיות הספרותיות מתקופת ההשכלה וסוף פריה בווינה, שכינס בספרו "חקר" פת ההשכלה בווינה", ו"פרקי ה"השכלה, וסופריה" ובכמה מסות על שמואל רומאנילי, יהודה ליב בן זאב, שלמה ליוזן, מפרץ בר עד פרץ סמולנסקין.

כעסקן ציבורי תפס עמדה ב"מאמרים פובליציסטיים בכמה שא"ל זה יסוד, שיהודי גליציה ופולין ביקשו להן פתרון, כגולת הכותרת של יצירתו נחשבים מחקריו "לתולדות הקראים בגליציה" ו"סיפור מחיי הקראים שם, כמאה ושמנים ערכים מונה הרשימה ה"ביבליוגרפית של פרסומי, שהו"פיעו ברובם בכתבי העת בימים ההם: "המגיד", "הצפה", "הער" ל"ט", "התור", "ההד", "בדרך", "העברי", "בת קול", "המזרחי", "חיוס", "רשומות", "מזרח ימ"ר" רב", "גלים", "דבר", "הסולל" ו"עוד.

מששים הסיפורים שפירסם פאהן בכתביו עת שונים, נאספו על ידו בשנת תרע"ב רק שבעה ספורים בקובץ בשם "בורס הזמן" ובחבורת מיוחדת יצא סיפורו "יר" סף טגלישר".

סיפוריו לקוחים מהווי יהודי גליציה והם עוסקים בבני דורו ומתארים את ההסידים והמתנגדים, המשכילים ושומרי המסורת, המת"בוללים והציונים, וכן הם יוצרים יחד תמונה נאמנה של הרחוב היהודי כולו על אנשיו השונים וההשקפות המתהלכות בו, ונתונים כאן תיאורי הצעירה, רחובותיה, מנהגיה, כתי הכנסת, פאהן הוא על כן אחד מצעירי ההווי היהודי, לכמה מסיפוריו מרחב אפי ובמ"ר כום עומד גבור לקוח מן המצ"י אות היהודית או מן המציאות ה"נכרית והם בני אותו דור, סוג סיפורי כזה, מתאים לדרך כתי"בתו של פאהן, שצעד כל ימיו בשני משעולים — משעול המה"קר ההיסטורי והמשעול הסיפורי, ובסוג זה הוא יכול למג את שניהם.

ארבע שנות שבתו בווינה, בימי מלחמת העולם הראשונה, היו לו לברכה ביצירתו, שפרייה הוא ספרו "תקופת ההשכלה בווינה", אשר הופיע אח"כ בצורה מורחבת בשם "פרקי השכלה" ובו נכללו

(*) מבחר כתביו ראובן פאהן, בהרה והקדימה מבוא: גורית גוברין, הוצאת אגודת הסופרים ל"ד"מסדה", תל-אביב, תשכ"ט.